

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	helyesírási szótár (legalább négy példány)	irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album) a tételnek megfelelő részlete	helyesírási szótár (legalább négy példány)	irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album) a tételnek megfelelő részlete

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint			
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlapon Szövegértési feladatsor	II. feladatlapon Szövegalkotási feladat	Egy magyar nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
60 perc	180 perc		
40 pont	60 pont		
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg. A vizsgázó az I. részen (60 perc) belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A vizsgadolgozatokat a 60 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Az írásbeli vizsgafeladatok megoldásakor helyesírási szótár használható, ebből vizsgacsoportonként legalább négy példány szükséges. A szótárról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga szövegek megértését, illetve egy szöveg önálló megfogalmazását kívánja. Az írásbeli vizsga tehát tartalmaz egy szövegértési feladatsort, továbbá megjelöl három szövegalkotási feladatot. A szövegalkotási feladatokból egyet választ a vizsgázó. A vizsgázó az írásbeli feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Szövegértési feladat

A szövegértési feladat szövege általában 800-1100 szó terjedelmű esszé, ismeretterjesztő céllal íródott tanulmány, publicisztikai mű egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz szöveges kifejtése, esetenként megadott válaszvariációk közötti döntés.

A szövegértést vizsgáló kérdések - az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi jellemzőinek megfelelően - a következőkre irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás azonosítása;
- a szövegbeli érv, álláspont stb. azonosítása;
- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői; ezek szövegbeli funkciója;
- a szöveg kommunikatív sajátosságai;
- a cím és a szöveg egészének viszonya;
- a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei;
- a szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok;
- a szerzői álláspont azonosítása, értelmezése;
- a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe;
- a szöveg műfaji jellemzői;
- a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés.

Feladat lehet továbbá

- vázlat, tematikai háló készítése;
- önálló következtetés, álláspont megfogalmazása;
- a szöveg témájához, a szövegben megjelenített álláspontokhoz kapcsolódó önálló rövid írásmű vagy beszédmű megfogalmazása műfaji normák követésével;
- a szöveg rövid, esetleg adott szempontú vagy adott címzetteknek szóló összegzése.

A vázlatírás, illetve az összegzés által kívánt fő képességek: a kulcsszavak feltárása, a tematikus háló [„téma-réma viszony”] követése, a tételmondatok felismerése a különböző szövegegységekben, a szöveg fókuszának megértése, a témaváltás, az előre- és visszautalások követése, a kihagyások érzékelése, a szöveg részletezettségének követése, az ismert és új közlés elkülönítése.

Szövegalkotási feladat

A vizsgázó három, eltérő típusú, műfajú és témájú szövegalkotási feladatból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának várható terjedelme 500-1500 szó. A feladatok a következők:

- Érvelő fogalmazás nyelvi, irodalmi, általános kulturális, etikai, életmódbeli kérdésekről. A feladat tartalmaz egy gondolatébresztő, az érvelés tematikai hálózatára utaló szöveget, általában szövegrészletet. (E felvezető szöveg lehet kritika, esszé, publicisztikai mű, szépirodalmi mű stb. részlete. A feladat megfogalmazása nem feltételezi a felvezető szöveg egészének ismeretét.)

- Egy mű (*lírai alkotás, rövid szépprózai mű, drámarészlet, esszé*) adott szempontú elemzése, értelmező bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontját, szempontjait.

- Két, három szöveg (*szépirodalmi mű, műrészlet*) adott szempontú összehasonlítása. A feladat megjelöli a szövegek összehasonlító elemzésének, értelmezésének kiemelt szempontját, szempontjait, *pl. a tematikus, a poétikai,*

stílusbeli összevetést. A feladat lényeges eleme az irodalmi szövegek egymásra utaltságának hangsúlyozása, az intertextualitás, evokáció különböző példái révén.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Szövegértési feladatok

A szövegértési feladatsor megoldásával maximum 40 pontot érhet el a vizsgázó. A szaktanár az írásbeli dolgozatot a központi javítási-értékelési útmutató alapján értékeli. A javítási-értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát, és jelzi, hol és mennyiben lehet azoktól eltérni, továbbá a válasz pontértékét, az adható részpontoszámokat. Az értékelő az egyes feladatokra adott pontszámot, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontoszámot feltünteti a dolgozaton.

Szövegalkotási feladat

A vizsgázó által választott szövegalkotási feladat megoldását a szaktanár a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti.

Értékelni csak az adott három téma valamelyikéről szóló dolgozatot lehet. Ha a vizsgázó egynél több (kettő vagy három) szövegalkotási feladatot old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta vagy nem húzza át a szerinte érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

A szövegalkotási feladat pontszámának megoszlása

A fogalmazási feladat megoldásával maximum 60 pontot érhet el a vizsgázó. Az elérhető 60 pont megoszlása a következő:

tartalmi minőség:	20 pont
szerkezet, felépítés:	20 pont
nyelvi minőség:	20 pont

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok

A tartalmi kifejtés minőségének általános kritériumai:

- a feladatnak, a feladatban közölt szempontoknak megfelelő kifejtés, szövegbázisú feladatokban a gondolatébresztő szövegre vonatkoztatás;

- tárgyyszerűség; az állítások bizonyítása szükség esetén hivatkozással;
- problémaérzékenység; a témához való személyes viszonyulás kifejezése (pl. reflexió, állásfoglalás);
- világismeret, gondolkodási kulturáltság.

A szöveg megszerkesztettségének általános kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés;
- a témának, a címzettnek, a műfajnak, a tartalmi mondandónak megfelelő szerkezet kialakítása;
- koherens szövegszerkezet (pl. térbeli és időbeli viszonyok; logikai és jelentésszintű kapcsolatok létrehozása; kulcsszavak, előre- és visszautalások, nyelvtani, jelentésbeli és pragmatikai kapcsolatok megteremtése);
- arányosság és tagolás (pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya, témaváltás jelölése, bekezdések szerkesztése);
- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő szókincs, hangnem, stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető mondat- és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható 20-20-20 pont megoszlását. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszószerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A javítási-értékelési útmutatóban közölt hibajelölési módok, kritériumok és pontszámok figyelembevételével a szaktanár által megállapított pontszám jelzi a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét, továbbá a vizsgázó helyesírását, valamint a dolgozat írásképét.

Az értékelő tanár a dolgozaton feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi, szerkezeti, illetve nyelvi minőségének pontszámát, a helyesírási hibapontok összegét, továbbá a helyesírási hibapontok miatt, illetve az íráskép miatt levont vizsgapontok számát, majd a vizsgázó által az írásbeli feladatsor egészében elért összpontoszámot. Az összpontoszám

negatív szám nem lehet. Ha a vizsgadolgozat pontszáma a levonások miatt a negatív tartományba kerülne, az összpontszámot 0-ban kell megállapítani.

Helyesírás, íráskép

A vizsgázó helyesírásának és a dolgozat írásképeinek értékelése a szövegértési feladatsor, valamint a szövegalkotási feladat megoldásában egységes elv szerint történik.

- Az értékelő tanár a helyesírási hibákat aláhúzza, jelöli, mind a szövegértési, mind a szövegalkotási feladat megoldásában, majd a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó helyesírási hibáinak összpontszámát.

- A helyesírási hibák miatt összesen 15 vizsgapont vonható le az összteljesítményből.

- Az íráskép rendezetlensége, illetve a nehezen olvasható kézírás miatt összesen 3 vizsgapont vonható le az összteljesítményből.

Szöbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy magyar nyelvi tételt fejt ki a vizsgázó. Az egyes tételekhez egy-egy feladat tartozik.

A magyar nyelv és irodalom tételsor összességében legalább 20, legfeljebb 25 magyar nyelvi és legalább 20, legfeljebb 25 irodalmi tételből áll. A magyar nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A magyar nyelvi és az irodalmi tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) az előző vizsgáztatási időszakhoz képest módosítani kell.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album) a tételnek megfelelő részlete. A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Magyar nyelvi tételsor

A tételsort a részletes vizsgakövetelmény Magyar nyelv című fejezetében foglaltak alapján állítja össze a szaktanár. A magyar nyelvi tételek a részletes követelmények következő témáira, illetve a vizsgáztató tanár által kiválasztott altémáira épülnek: *Ember és nyelv, Kommunikáció, A magyar nyelv története, Nyelv és társadalom, A nyelvi szintek, A szöveg, A retorika alapjai, Stílus és jelentés*. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a jelzett témák mindegyikéhez legalább két tétel tartozzék. További szóbeli tételek kijelöléséről - ide értve a húszon felüli tételszámot is - a szaktanár dönt.

Irodalom tételsor

A tételsort a részletes vizsgakövetelmény Irodalom című fejezetében foglaltak, a *Szerzők, művek*, illetve az *Értelmezési szintek, megközelítések* témáinak lehetséges kombinációiból állítja össze a szaktanár. A *Szerzők, művek* témáiból összeállított tételek bármelyike meríthet az *Értelmezési szintek, megközelítések* szempontjaiból, illetve értelemszerűen tartalmazhatja az iskola helyi tantervében szereplő művet, műveket.

A tematikai arányok a következők:

Szerzők, művek	Tételek száma
Életművek	6
Portrék	4
Látásmódok	3
A kortárs irodalomból	1
Világirodalom	2
Színház- és drámatörténet	2
Az irodalom határterületei	1
Interkulturális megközelítések és regionális kultúra	1
Összesen	20

További szóbeli tételek esetleges kijelöléséről a vizsgáztató szaktanár dönt.

A magyar nyelvi tétel

A témának, illetve a tételnek megfelelő feladatot bevezeti egy megállapítás, idézet, nyomtatott vagy elektronikus dokumentum (pl. úrlap, használati utasítás, újságcikk, kép, ábra, térkép, internetes oldal, egy nyelvű szótár részlete).

A tételben kitűzött feladat az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése, értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, fogalom értelmezése, érvek megfogalmazása, a feladatban adott műfajnak megfelelő előadása stb.

Irodalom tétel

A témának, illetve a tételnek megfelelő feladat tartalmazhat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező próza, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.), majd közli a kifejtendő vizsgakérdést, annak kiemelt szempontját, esetleg megjelöli a vizsgakérdésnek, illetve a kitűzött szempontnak megfelelő konkrét szerzőt és művet vagy szerzőket és műveket. A kiemelt szempont lehet például bármely műfaji, tematikus, stíluskorszakbeli, poétikai, esztétikai, etikai kérdés. Ha a feladat lehetővé teszi, a vizsgázó választ a megjelölt szerzők vagy művek közül.

A tételsorból a tételcímet a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A vizsgázó a feleletére a magyar nyelvi és az irodalmi tétel kifejtésének tartalmát és előadásmódját értékelő pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik:

TARTALOM 25 pont	ELŐADÁSMÓD 25 pont
<ul style="list-style-type: none"> - Nyelvtani, irodalmi, kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	<ul style="list-style-type: none"> - Világos, tagolt szöveg- és mondat szerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A MAGYAR NYELVI ÉS AZ IRODALOM FELELET EGYÜTTESÉN) 50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó a tételnek megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-1 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szóincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szóincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-1 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevésbé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevésbé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes (pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szóincs).

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint			
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok	Egy magyar nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	60 pont		
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli vizsgafeladatok megoldásakor helyesírási szótár használható, amelyből vizsgacsoportonként legalább négy példány szükséges. A példányokról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorból és három különböző szövegalkotási feladatból tevődik össze.

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy alkotáshoz (lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, esszéhez, értekezéshöz, prózához vagy annak részletéhez, egy drámához vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását, fogalmak felismerését, azonosítását, definícióját tartalmazhatja, különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárására irányulhat, továbbá tartalmazhat a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzőire irányuló kérdéseket.

A nyelvi, illetve irodalmi műveltséget vizsgáló kérdések aránya hozzávetőlegesen 40-60%.

Szövegalkotási feladatok

A három szövegalkotási feladat különböző témáról, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy adott mű vagy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdés értelmezése, értékelése adott terjedelemben.

- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre (pl. kor-, kulturális, közéleti).

- Egy gyakorlati szövegfajta megalkotása (pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban.

A feladatok bármelyike lehet szövegbázisú (pl. irodalmi művet közlő, az esszé, a kifejtés, értékelő érvelés alapjául szolgáló rövid felvezető idézetet tartalmazó) vagy szövegbázis nélküli.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az értékelő a dolgozaton feltünteteti a nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorral és a szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot, a helyesírási hibapontok összegét, továbbá a helyesírási hibapontok miatt, illetve az íráskép miatt levont vizsgapontok számát, majd a vizsgázó által az írásbeli feladat egészében elért összpontszámot. Az összpontszám negatív szám nem lehet. Ha a vizsgadolgozat pontszáma a levonások miatt a negatív tartományba kerülne, az összpontszámot 0-ban kell megállapítani.

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltünteteti a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegalkotási feladatok

Az értékelő a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét, majd feltünteteti a dolgozaton az egyes szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot.

A feladattípusok pontértéke a következő:

- Egy adott mű vagy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdés értelmezése, értékelése adott terjedelemben:	25 pont
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre:	20 pont
- Egy gyakorlati szövegfajta megalkotása (pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban:	15 pont

A megoldás minőségének elbírálásában a következő általános kritériumok érvényesülnek

A tartalmi kifejtés minőségének általános kritériumai:

- a feladat értelmezése, kifejtése; szövegbázisú feladatokban a gondolatébresztő szövegre vonatkoztatás;
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, indokolt hivatkozás, idézés;
- tárgyyszerűség; az állítások bizonyítása;
- problémaérzékenység; a témához való személyes viszonyulás kifejezése (pl. reflexió, állásfoglalás);
- világismeret, gondolkodási kulturáltság.

A szöveg megszerkesztettségének általános kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés;
- a témának, a címzetteknek, a műfajnak, a tartalmi mondandónak megfelelő szerkezet kialakítása;
- koherens szövegszerkezet (pl. térbeli és időbeli viszonyok; logikai és jelentésszintű kapcsolatok létrehozása; kulcsszavak, előre- és visszautalások, nyelvtani, jelentésbeli és pragmatikai kapcsolatok megteremtése);
- arányosság és tagolás (pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya; a témaváltás jelölése, bekezdések szerkesztése);
- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő szókinész, hangnem, stílus;

- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető, mondat- és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

Helyesírás, íráskép

A helyesírás értékelése a központi javítási-értékelési útmutató szerint történik. Az értékelő a helyesírási hibákat aláhúzza, jelöli, mind a nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorban, mind a szövegalkotási feladat megoldásában, majd a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó helyesírási hibáinak összpontszámát.

- A helyesírási hibák miatt összesen 15 vizsgapont vonható le az összteljesítményből.
- Az íráskép rendezetlensége, illetve a nehezen olvasható kézírás miatt összesen 3 vizsgapont vonható le az összteljesítményből.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtene. Közbekezdni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsga egy magyar nyelvi és egy irodalmi témához megfogalmazott tétel kifejtése.

A meghirdetett magyar nyelv és irodalom tételsor összességében legalább 20 magyar nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A magyar nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó (pl. *internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album*) a tételnek megfelelő részlete. A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Magyar nyelvi tételsor

A tételsor a részletes vizsgakövetelmények Magyar nyelv című fejezete nyolc témájának mindegyikéből legalább 2 tételt tartalmaz. Az egyes tételekhez egy-egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak.

Irodalmi tételsor

A tételsor a részletes vizsgakövetelmények *Szerzők, művek*, valamint az *Értelmezési szintek, megközelítések* témáinak lehetséges kombinációiból tartalmaz legalább 20 tételt. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak.

A tematikai arányok a következők:

Szerzők, művek	Tételek száma
Életművek	6
Portrék	4
Látásmódok	3
A kortárs irodalomból	2
Világirodalom	2
Színház- és drámatörténet	2
Az irodalom határterületei	1
Összesen	20

A magyar nyelvi tétel

A témának, illetve a tételnek megfelelő feladatot bevezeti egy megállapítás, idézet, nyomtatott vagy elektronikus dokumentum (pl. *úrlap, használati utasítás, újságcikk, kép, ábra, térkép, internetes oldal, egynyelvű szótár részlete*).

A feladat az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése, értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, fogalom értelmezése, érvek megfogalmazása, a feladatban megjelölt műfaj előadása stb.

Irodalom tétel

A témának, illetve a tételnek megfelelő feladat tartalmaz egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. *szépirodalmi idézetet, értekező próza, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást*,

színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.), majd közli a kifejtendő vizsgakérdést, annak kiemelt szempontját, esetleg megjelöli a vizsgakérdésnek, illetve a kitűzött szempontnak megfelelő konkrét szerzőt és művet vagy szerzőket és műveket. A kiemelt szempont lehet bármely poétikai, irodalomtörténeti, stíluskorszakbeli, esztétikai, etikai kérdés, valamely életprobléma, motívum, a műre, a szerzői életpályára jellemző sajátosság. Bizonyos tételek a szerzők és az elemzendő művek körét a vizsgázó személyes választására bízzák. E tételeket a nyilvánosságra hozott tételsor jelzi. A vizsgázó a szóbeli vizsgára magával viszi, és a bizottság kérésére bemutatja azt az olvasmánylistát, amely az e tételek körében általa választott művek jegyzékét tartalmazza.

A tételsorból a tételcímekeket a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. A tételekhez tartozó feladatok nem nyilvánosak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A vizsgázó a feleletére a magyar nyelvi és az irodalmi tétel kifejtésének tartalmát és előadásmódját értékelő pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik:

TARTALOM 25 pont	ELŐADÁSMÓD 25 pont
<ul style="list-style-type: none"> - Nyelvtani, irodalmi, kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés 	<ul style="list-style-type: none"> - Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A MAGYAR NYELVI ÉS AZ IRODALOM FELELET EGYÜTTESÉN) 50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-1 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stílárius regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókinccse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-1 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes (pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókinccs).